

Sygn. akt *IV U 16/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lipca 2019 r.

**Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSO Jolanta Krzywonos

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 25 lipca 2019 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku D. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o wyrównanie emerytury

na skutek odwołania D. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 21/11/2018 r. znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 21/11/2018 r , znak: (...) w ten sposób, że nakazuje organowi rentowemu przeliczenie emerytury D. W. poczynając od 1 października 2017r przy uwzględnieniu okresu zatrudnienia od 26 kwietnia 1977r do 29 lutego 1980r i wyrównanie świadczenia za okres od 1 października 2017r do 31 października 2018r oraz ustala odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 16/19

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 25 lipca 2019 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzją z dnia 21 listopada 2018 r. znak: (...) powołując się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wobec złożenia nowych dokumentów, nowych dowodów w sprawie, przeliczył emeryturę D. W. poczynając od 1 listopada 2018 r. tj. od miesiąca, w którym został zgłoszony wniosek. Doliczony został okres zatrudnienia wnioskodawczynie w (...) w latach 1977 – 1980. Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składki i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury.

D. W. złożyła odwołanie od powyższej decyzji kwestionując stanowisko w niej wyrażone. Podkreślała, że emerytura jej od początku była źle naliczona. Powinna być ustalona z uwzględnieniem dokumentów, które zostały przedłożone wraz z pierwszym wnioskiem o świadczenie. Domagała się wyrównania emerytury od października 2017 r.

W odpowiedzi Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o oddalenie odwołania podnosząc, iż zarzuty w nim zawarte są nieuzasadnione. Wskazał, iż świadczenie zostało przeliczone od momentu przedłożenia przez wnioskodawczynię odpowiednich dokumentów i od listopada 2018 r. wypłacono też należne wyrównanie, zgodnie z treścią art. 133 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podkreślało, iż brak jest podstaw do wyrównanie emerytury za okres wsteczny tj. od daty przyznania.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Wnioskiem z dnia 13 października 2017 r. D. W. wystąpiła do ZUS o przyznanie jej prawa do emerytury. Do wniosku załączyła dokumenty dotyczące okresów zatrudnienia i uzyskiwanego wynagrodzenia, w tym okresu pracy w byłym (...) w latach 1977 – 1981. W rozpoznaniu wniosku, decyzją z dnia 25 października 2017 r. Zakład przyznał jej prawo do świadczenia od 1 października 2017 r. wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26c ustawy emerytalno – rentowej.

Ustalenie wysokości emerytury poprzedzone zostało wydaniem w dniu 20 października 2017 r. decyzji znak (...) o ustaleniu wartości kapitału początkowego dla D. W. na dzień 1 stycznia 1999 r. W decyzji wskazano, iż do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład nie uwzględnił okresów od 26 kwietnia 1977 r. do 29 lutego 1980 r. i od 1 marca 1980 r. do 29 maja 1981 r. – praca w (...). Skutkiem uprzedniego okresy te nie zostały również uwzględnione przy ustalaniu wartości emerytury.

Zakład nie uwzględnił okresu pracy w/w w (...) pomimo, że wnioskodawczyni wraz wnioskiem o emeryturę przedłożyła w ZUS dokumenty dotyczące wykonywania pracy za granicą. W listopadzie 2017 r. ZUS dysponował tłumaczeniem z języka n. dokumentu nazwanego: „umowa przejścia” zawartą pomiędzy (...) S. (Zakład Państwowy (...) w S.) Zakład Kombinatu (...), L. a (...) P. (Zakład Państwowy (...) w P.) oraz D. K. (nazwisko rodowe wnioskodawczyni). W treści dokumentu wskazano, że istniejąca umowa o pracę z dnia 26 kwietnia 1977 r. między (...) S. a pracownikiem D. K. zostaje rozwiązana z dniem 29 lutego 1980 r. W uzasadnieniu powyższego wskazano natomiast, że „w protokole rocznym 1980 między władzami (...) a Polską Rzeczpospolitą Ludową nie jest ujęty zakład (...) i z tego powodu zachodzi konieczność przeniesienia do (...) P. bądź delegowania powrotnego do Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej”. Dokument ten znajduje się w aktach o ustalenie wartości kapitału początkowego. W aktach emerytalnych znajduje się również dokument umowy o pracę sporządzony w dwóch językach: n.i p..

Po ponownej analizie zgromadzonych dokumentów, ZUS uwzględnił okres pracy D. W. w byłym (...) od 1 marca 1980 r. do 29 maja 1981 r. Decyzją z dnia 14 grudnia 2017 r. przeliczył kapitał początkowy dla w/w, a decyzją z 15 grudnia 2017 r. przeliczył emeryturę wnioskodawczyni.

W listopadzie 2018 r. D. W. złożyła wniosek o przeliczenie świadczenia z uwzględnieniem okresu pracy w (...) od 26 kwietnia 1977 r. do 29 lutego 1980 r. Przedstawiła pismo Wojewódzkiego Urzędu Pracy z 29 października 2018 r., w którym Urząd potwierdził, że zatrudnienie wnioskodawczyni w (...) S. i w (...) P. realizowane było na podstawie umowy (porozumienia) pomiędzy rządem Polski i byłej (...). Zakład uznał wówczas, iż dokumenty są wystarczające do uwzględnienia wniosku D. W. i dokonał przeliczenia wartości kapitału początkowego w/w i przeliczenia emerytury – decyzją z 21 listopada 2018 r. – zaskarżona w sprawie. Naliczył też i wypłacił wyrównanie za okres od 1 listopada 2018 r. do 30 listopada 2018 r.

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie zgromadzonych w sprawie, w aktach organu rentowego, dowodów z dokumentów, których treść i firma nie budziły jakichkolwiek zastrzeżeń i wątpliwości.

W niniejszej sprawie przedmiotem rozpoznania jest żądanie D. W. wypłaty wyrównania emerytury za okres od października 2017 r. do października 2018 r., która w przekonaniu w/w od momentu przyznania była błędnie ustalona. ZUS w zaskarżonej decyzji przeliczył świadczenie wnioskodawczyni z uwzględnieniem okresu pracy w (...) od 26 kwietnia 1977 r. do 29 lutego 1980 r. i naliczył wyrównanie za okres od 1 do 30 listopada 2018r.

Analizując materiał dowodowy zawarty w aktach niniejszej sprawy, w szczególności w aktach postępowania administracyjnego toczącego się przed organem rentowym, stwierdzić należy, że żądanie wnioskodawczyni jest w pełni uzasadnione.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z 17 grudnia 1998 r. (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270) świadczenia wypłaca się od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Z przepisem tym koresponduje treść art. 133 ustawy odnoszącego się do sytuacji, w których występuje ponowne ustalenie przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości. W takim przypadku przyznane lub podwyższone świadczenie z reguły jest także wypłacane najwcześniej od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, a jedynie wówczas gdy odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego istnieje możliwość wypłaty świadczenia za okres 3 lat poprzedzających miesiąc zgłoszenia wniosku lub wydania decyzji z urzędu.

Ustawa nie definiuje co należy rozumieć jako „błąd organu” przy czym odpowiedź na to pytanie udziela orzecznictwo. Warto w tym miejscu zacytować zasługujący na aprobatę wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 sierpnia 1998r III AUa 264/98, OSA 1999/2/11 - wskazujący, że błędem organu rentowego jest nie tylko błąd rachunkowy, merytoryczny lub interpretacyjny, lecz jest nim także niedopełnienie wynikającego z rozporządzenia w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe obowiązku informowania o warunkach i dowodach wymaganych do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych oraz do udzielania pomocy przy ubieganiu się o te świadczenia. Kwestię obowiązków ciążących na organie rentowym i pozycji organu wobec ubezpieczonych w sposób jasny i przekonujący wyjaśnił też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 października 2004r. III UK 111/04 OSNP 2005/8/115, www.sn.pl. Z uzasadnienia tego wyroku wynika jednoznacznie, że w postępowaniu w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe organy rentowe obowiązane są w szczególności także do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Organy czuwają nad tym, aby strony i inne osoby uczestniczące w postępowaniu nie poniosły szkody z powodu nieznanomości prawa, i w tym celu udzielają im niezbędnych wyjaśnień i wskazówek (art. 9 kpa). Obowiązek ZUS działania na korzyść ubezpieczonych podkreślił też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 lutego 2006r. II UZP 16/05 lex nr 171463. Należy też podnieść, że użyte w omawianym przepisie określenie "błąd organu rentowego" obejmuje sytuacje, w których organ rentowy miał podstawy do przyznania podwyższonego świadczenia lecz z przyczyn leżących po jego stronie tego nie uczynił. Za takie przyczyny można uznać wszelkie zaniedbania tego organu, w tym także popełnioną na skutek niedbalstwa pracownika omyłkę przy kompletowaniu dokumentacji i wydawaniu decyzji.

Minister Pracy i Polityki Społecznej wydał w dniu 11 października 2011 r. rozporządzenie w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412), w którym wymieniono dowody uzasadniające prawo do świadczeń, które powinny być dołączone do wniosku w sprawie przyznania świadczeń, a także zakres danych, które mogą być udowodnione w drodze zeznań świadków lub oświadczeń ubezpieczonych, wraz ze wskazaniem formy tych zeznań lub oświadczeń (§ 1 ust. 1). Należy jednak podkreślić, że uregulowanie powyższe ma zastosowanie w postępowaniu administracyjnym, czyli przed organem rentowym. Zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 2 w/w rozporządzenia zainteresowany zgłaszający wniosek o emeryturę powinien dołączyć do wniosku dokumenty stwierdzające okresy uzasadniające prawo do świadczeń. Według § 22 środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności: legitymacja ubezpieczeniowa; legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

W § 29 ust. 1 cyt. rozporządzenia przewidziano, że w postępowaniu przed organem rentowym mogą być również dopuszczone dodatkowe dowody, jeżeli są one niezbędne do załatwienia sprawy. W tym przypadku organ rentowy wzywa zainteresowanego lub inny podmiot do przedłożenia tych dodatkowych dowodów. Ponadto należy też wyjaśnić, że według art. 122 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS organy administracji rządowej,

samorządowej i pracodawcy są zobowiązane do udzielania organom rentowym pomocy i informacji w sprawach świadczeń przewidzianych w ustawie.

Nie można też nie wspomnieć o regulacji § 2 powołanego rozporządzenia, który przewiduje, iż organy rentowe udzielają wnioskodawcy informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym warunków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w przypadku D. W. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie wywiązał się w należyty sposób z tych obowiązków. Błędnie uznał, iż przedłożone mu wraz z wnioskiem o przyznanie emerytury dowody dotyczące zatrudnienia w/w za granicą w latach 1977 – 1980 (dostępne w aktach emerytalnych i kapitałowych) nie są wystarczające by udowodnić ten okres pracy. Zaistniała zatem sytuacja, w której organ rentowy wydał decyzję zaniżającą wysokość świadczenia, podczas gdy w oparciu o dostępne dowody było możliwe dokonanie ustalenie wartości kapitału początkowego a następnie wnioskowanej emerytury w wysokości bardziej korzystnej, bo uwzględniającej prawie 3 lata pracy w byłym(...). Organ w okresie rozpoznawania wniosku o emeryturę dysponował tłumaczeniem pism pracodawcy, dysponował umową o pracę sporządzoną w dwóch językach: niemieckim i polskim, a zatem posiadał odpowiednie dowody przemawiające za uwzględnieniem tego okresu przy ustalaniu stażu pracy wnioskodawczynie, a dalej wysokości świadczenia. Jeżeli natomiast powziął jakiegokolwiek wątpliwości w tym przedmiocie mógł zwrócić się o dodatkowe informacje czy polecić wnioskodawczynie wystąpienie do konkretnej instytucji o niezbędne dane.

Organ rentowy posiadając wiarygodne dowody zatrudnienia nie wydał prawidłowej decyzji a w sytuacji powzięcia ewentualnych wątpliwości wbrew dyspozycji wskazanych wyżej przepisów, zwłaszcza § 2 i 29 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe - przed wydaniem decyzji o przyznaniu emerytury nie podjął próby wyjaśnienia charakteru zatrudnienia D. W. w byłym NRD, chociaż był do tego nie tylko uprawniony, ale zobowiązany. W zaskarżonej decyzji z 21 listopada 2018 r. przeliczył emeryturę w/w i naliczył wyrównanie za okres od 1 do 30 listopada 2018 r.

Dlatego też Sąd orzekający w sprawie, po myśli art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję ZUS z 21 listopada 2018 r. w ten sposób, że nakazał organowi rentowemu przeliczenie emerytury D. W. poczynając od 1 października 2017 r. przy uwzględnieniu okresu zatrudnienia w byłym (...) od 26 kwietnia 1977 r. do 29 lutego 1980 r. i wyrównanie świadczenia za okres od 1 października 2017 r. do 31 października 2018 r. Od 1 listopada 2018 r. naliczono już wyrównanie.

O odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji Sąd orzekł w oparciu o art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wystarczającymi, pełnymi i wiarygodnymi dowodami pozwalającymi na przyznanie wnioskodawczynie emerytury w prawidłowej, bo uwzględniającej sporny okres pracy za granicą wysokości, organ rentowy dysponował już w dacie wydawania decyzji w 2017 r.